

**ЛИСТ ЕТНОЛОГА ГРИГОРІЯ ІЛЬКЕВИЧА ДО
ВИДАВЦЯ “LWOWIANIN’A” ЛЮДВІКА ЗЕЛІНСЬКОГО
(з фондів відділу рукописів Львівської національної
наукової бібліотеки України імені В. Стефаника)**

Роман Дзюбан

*кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу рукописів
ЛННБ України ім. В. Стефаника*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8146-1287>

DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0315-2024-16\(32\)-11](https://doi.org/10.37222/2524-0315-2024-16(32)-11)

Епістолярій автора (особи) в джерелознавстві, зокрема в біографістиці, посідає виняткове місце, особливо у тих випадках, коли майже жодних інших особистих біографічних документів про цю особу не збереглося. Саме лист Григорія Ількевича, особи маловідомої для загалу, запропонований до уваги читача.

Ключові слова: Григорій Ількевич, Людвік Зелінський, Ян Непомуцен Камінський, Михайло Верещинський, Вацлав Залеський, етнограф, автограф, лист.

Постановка проблеми. До тих діячів галицького відродження, які на початку ХІХ ст. перебували у потужному струмені слов’янського романтизму, належав і Григорій Ількевич. Про нього відомо дуже мало, жодні подробиці про його життя до нас не дійшли. Тож дуже важливою є кожна нова згадка про цю маловідому постать.

Метою й завданням цієї публікації було запровадити до наукового обігу та проаналізувати лист (до того ж єдиний виявлений досі епістолярний зразок серед небагатої рукописної спадщини) маловідомого збирача народної творчості Григорія Ількевича (1803–1841) до видавця першого в Галичині краєзнавчого часопису “Lwowianin” Людвіка Зелінського.

Методологія. Перш за все використано загальноісторичні методи дослідження, методи архівознавства і джерелознавства, а також класичні методи аналізу документів. Серед класичних – для того, щоб інтерпретувати текст листа і встановити замисли і причини його

написання, застосовано історичний (для з'ясування особливостей історичного моменту), а також біографічний і літературний методи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З часу виходу праці Андрія Франка (сина Івана Франка) «Григорій Ількевич як етнограф» (Львів, 1913) [19] минуло більше ста років і жодна інша стаття, жодне дослідження, які були б присвячені цьому маловідомому збирачеві народної творчості, так і не вийшли друком. Серед останніх праць, у яких лише згадано Г. Ількевича, можна назвати статтю наукового працівника Інституту Івана Франка НАН України у Львові А. Д. Франка «Андрій Франко як науковий дослідник фольклористично-етнографічного доробку Григорія Ількевича, перекладач, креативний співробітник, секретар, помічник, опікун Івана Франка» (Львів, 2012) [18]. Згадує його і Ксенія Бородин у своїх дослідженнях постаті Вацлава Залеського [1; 2] та його збірника польських і українських народних пісень [3]. Андрієві Франкові, зокрема, вдалося з'ясувати, що майбутній етнограф закінчив тривіальну і чотирикласну нормальну школи у Жовкві. Звідти він виніс докладні знання руської, німецької, латинської та польської мов.

Виклад основного матеріалу. На момент написання листа, 15 жовтня 1837 р., Григорій (псевд. Мирослав) Ількевич¹ (13.10.1803 – 1841) вже другий рік учителював у тривіальній школі Городенки, яка тоді належала до Коломийського округу, перебравшись до родинного містечка з Коломій. На Коломию припадає період його найактивнішої діяльності у 1824–1835 роках, коли він, як припускав Андрій Франко, під впливом директора головної окружної школи Миколи Верещинського², зібрав основну кількість етнографічних

¹ Народився у с. Нове Село (тепер – Жовківського р-ну Львівської обл.).

² Микола Верещинський (1793–1882) – греко-католицький священник, у 1824–1856 роках був директором головної окружної школи (Kreishaupt-Schule) в Коломій. Перед тим закінчив філософський факультет Львівського університету, вивчав теологію у Віденському «Барбарєумі». Висвячений на священника у 1816 р. і до 1824 р. працював учителем Закону Божого у м. Сучава на Буковині (тепер – Румунія). У 1856 р. з Коломій переїхав до Чернівців, де й помер 5 листопада 1882 р. Профінансував видання: 1836 р. – «Русалку Дністровую», у 1841 р. – «Галицькі приповідки і загадки» Григорія Ількевича, у 1846–1847 роках – два випуски альманаху «Вінок русинам на обжинки».

матеріалів [19, с. 12]. Ількевич почував себе Русиним. А по-справжньому розбудив у ньому національну свідомість саме визначний захисник літературного руху Микола Верещинський, який перебував під впливом ідей гуртка Маркіяна Шашкевича.

Як згадував Яків Головацький, його знайомство з Г. Ількевичем, про якого він дізнався ще у Львові, як про збирача фольклорних та етнографічних матеріалів, відбулося у Коломиї 1833 р. Тоді ж Ількевич познайомив Головацького з Верещинським.

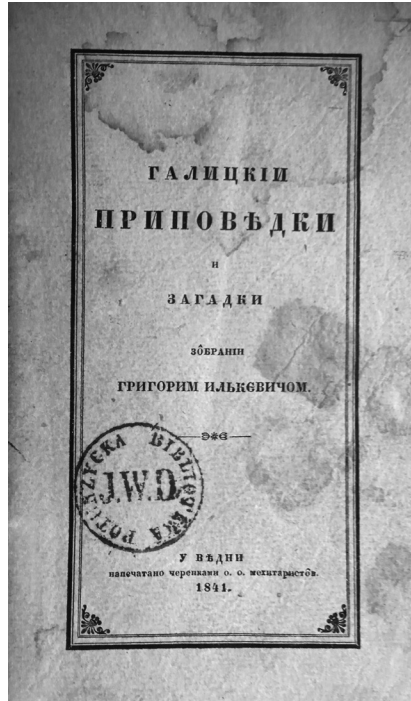
У листі до П. Шафарика від 3 жовтня 1836 р. Іван Вагилевич зауважив, що Верещинський та Ількевич «збирають казки і небилиці (Märchen), також обряди і поведінки народні». Відомо, що до «Русалки Дністрової» ввійшло більше десятка народних пісень із записів Ількевича [9, с. 111–112].

Нам невідомо, чи зустрічалися коли-небудь особисто тодішній учитель тривіальної школи Григорій Ількевич і Людвік Зелінський (1808–1873). Дуже ймовірно, що вони ніколи й не бачилися. Лист Г. Ількевича до Л. Зелінського є взагалі єдиним епістолярним зразком серед автографів Г. Ількевича, яких збереглися одиниці. Два з них «з обсягу етнографії» у 1913 р. дбайливо описав Андрій Франко:

«1) *Sobranje Piseń ruskich historycznych czrez Murogława Pkiewiczza*. Сей рукописний збірник, використаний уже ріжними видавцями пісень, переховуєть ся в бібліотеці Народного Дому у Львові під знаком III, 2.». Тепер він зберігається у відділі рукописів ЛННБ України ім. В. Стефаника у фонді 2 (бібліотека інституту «Народний Дім» у Львові)³ [6].

Другий рукопис: «2). *Sprichwörter der Ruthenien oder Rubinen in Galizien von Gr. Mir. Pkiewicz, Triviallehrer 1839*. Як попередній, так і сей рукопис у форматі 8-ки, знаходить ся тепер у бібліотеці Народного Дому під ч. 311. Давнійше, як показує печатка, належав до музею А. С. Петрушевича (1257), який перенесено до Народного Дому». У наш час він також зберігається у відділі рукописів ЛННБ України ім. В. Стефаника під тим самим 311 номером, але у фонді 77 (Збірка А. С. Петрушевича) [23]. Саме за цим автографом рукопису М. Верещинський своїм коштом у 1841 р. видав у Відні «Галицкіи приповѣдки и загадки збрании Григорим Ількевичом» з передмовою і примітками Якова Головацького.

³ Окремо зберігаються ще 8 аркушів цього зошита (автограф Г. Ількевича), які ідентифікував Григорій Дем'ян [13, арк. 1–6, 7–8].

*«Галицькі приповідки и загадки» Г. Ількевича
(з фондів ЛННБ України ім. В. Стефаника)*

Окремі автографи Г. Ількевича, про які не згадує А. Франко, як і вже згадані попередні, зберігаються у відділі рукописів ЛННБ України ім. В. Стефаника у фонді Я. Головацького [6, с. 8; 17].

Як і всі відомі автографи Г. Ількевича, лист до Л. Зелінського писаний на аркушах сірого канцелярського паперу. Конверт не зберігся.

Тож за яких обставин написано листа і що нового ми можемо з нього дізнатися? Зважаючи на його зміст, він є відповіддю на попередній надісланий до Г. Ількевича лист. Оглянувши тогочасні історичні події, довідуємося, що у Львові в єдиній на той час друкарні Петера Піллера (1801–1874) вже третій рік виходив часопис “Lwovianin”, завдяки якому Л. Зелінський став досить відомою особою. При друкарні була літографська майстерня, у якій виготовляли

ілюстрації для часопису. Зелінський намагався якнайкраще ілюструвати часопис, залучаючи до співпраці літографів різного фахового рівня: К. Ауера, Т. Жиховича, А. Нігроні, А. Томашевського, Ф. Ребігера, Й. Свободу, Е. Штольца⁴.

Матеріали для часопису Л. Зелінський збирав безпосередньо під час своїх робочих поїздок за межі Львова, провадячи посередницьку діяльність із купівлі-продажу та винайму маєтків. У своїх мандрівках обов'язково відвідував старі церкви, костели, замки і палаци, у яких, будучи дуже допитливою особою, нишпорив по всіх закутках. Намагався потрапити до архівів і бібліотек у маєтках, де бував у службових справах. Записував відомості про цікаві події, осіб з епітафій надгробних пам'ятників. Окрім краєзнавчих, географічних повідомлень публікував у часописі літературні й фольклорні матеріали. “Lwowianin” хоча й не мав дуже високого рівня, проте став першим краєзнавчим часописом краю, який публікував матеріали про Львів та українські землі.

У листі Г. Ількевич згадує дві вже відомі на той час у Львові постаті – Яна Камінського і Вацлава з Олеська (Вацлава Залеського, 1799–1849)⁵.

Ян Непомуцен (Непомук) Камінський (1777–1855) – відомий свого часу режисер, актор, драматург, поет, перекладач, автор наукових праць⁶. У 1835–1848 роках працював редактором “Gazety

⁴ Про цих митців див.: [5].

⁵ Родом з містечка Олесько, точніше – народився в Олеському замку, яким тоді володів підкоморій нурський Александр Зелінський герба Свинка (придбав замок у 1796 р. від Жевуських).

⁶ Родом з містечка Куткір (тепер – Золочівський р-н, Львівської обл.). Ще вивчаючи філософію у Львівському університеті, був актором і перекладачем у Войцеха Богуславського, який керував польським театром у 1795–1799 роках. Від 1795 р. для театральних вистав пристосували приміщення колишнього Францисканського костелу. Коли Богуславський виїхав зі Львова, у 1800 р. Станіслав Вроновський організував у своєму палаціку (на початку сучасної вулиці Ф. Колесси) аматорський театр, найактивнішим у якому був Я. Камінський. Після заборони австрійської влади діяльності театру у 1803 р. Я. Камінський переїхав з кількома колегами до Кам'янця на Поділлі. Там він організував власний театр, який регулярно виступав у цьому місті, а також виїздив на гастролі до Дубна, Житомира, Києва та Мінська. У 1807–1809 роках Я. Камінський знайшов мецената в Одесі – відомого «Дюка» – Армана Еммануеля дю Плессі,

Lwowskiej” і її літературно-мистецького додатку “Rozmaitości” (далі «Розмаїтості» і «Газета Львівська»). Він був шанованою у Львові людиною, хоча дехто досить іронічно висловлювався про нього. Як писав Я. Головацький, Камінський «...поэт и переводчик Шиллера, ставшего у поляков за знаменитого писателя, а после написания мистической статьи: “O filozoficzności języka polskiego” даже философом. Каминский имел какие-то темные понятия о славянском языке и старался уверить всех о таинственном значении кирилловской азбуки...» [4, с. 268]. До 1842 р., тобто до відкриття нового Скарбківського театру, він був одночасно директором, режисером, актором, і автором та перекладачем п’єс польської трупи театру, яка почергово з німецькою трупною виступала в колишньому Францисканському костелі⁷.

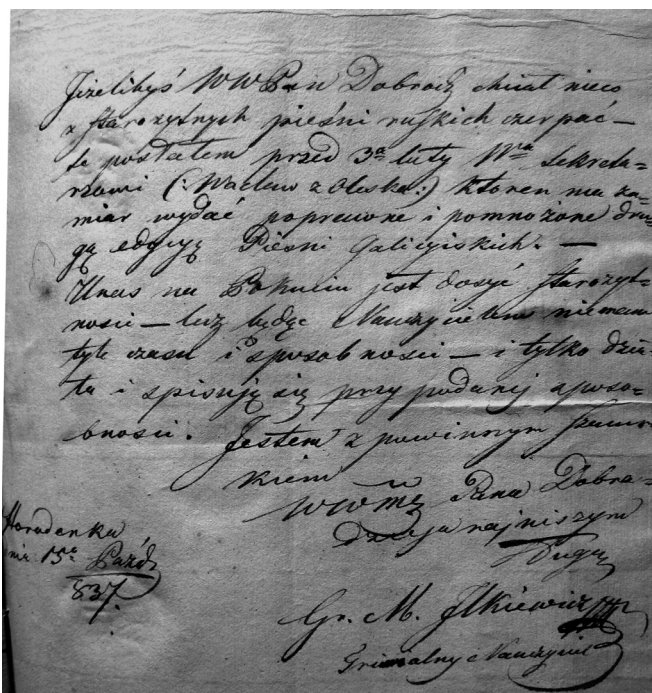
Як встановив сучасний дослідник А. Д. Франко, «1835 року львівське періодичне видання “Розмаїтості” надрукувало відомість “Przysłowia ruskie” (“Руські приповідки”), де згадано загадкового “декого” – якогось інкогніто-аматора руської народної творчості, що підготував до публікування зібрання руських приповідок

герцога де Рішельє, міського голову цього портового міста. Театр Я. Камінського в Одесі мав прихильну публіку, високі прибутки й повну свободу діяльності. Для нього навіть почали споруджувати окрему театральну будівлю. Але навесні 1809 р. Камінський повернувся до Львова, який саме тоді зайняло польське військо, з надією, що Галичину незабаром приєднають до створеного Наполеоном Варшавського князівства. Ці надії не здійснилися, але Камінський залишився у Львові [12].

⁷ У 1842 р. Я. Камінському минуло 65 років. Він зрікся посади директора театру і на запрошення графа Станіслава Скарбека став режисером його Нового театру, де пропрацював до 1845 р. Того ж року отримав від Галицького сейму щорічну пенсію в розмірі 500 ринських. У 1849 р. уклав зі С. Скарбеком довічну угоду про переклад щороку шести п’єс за 960 ринських. В останні роки життя мешкав у Львові на вул. Малій Краківській (конскрипційний № 86), де діяв своєрідний літературно-мистецький салон. У 1871 р. вуличку назвали його іменем. Тоді власником реальності за № 5 був його син Юзеф Камінський. Хоча Ян Камінський був руського, тобто українського походження і грав на сцені Івана Гонту у власній драмі «Гелена, або гайдамаки в Україні», 1950 р. тодішня Львівська міська Рада депутатів трудящих перейменувала вулицю на честь Яна Жижки з Тронцова – керівника армії таборитів у Чехії [12].

(понад тисячу зразків усної народної словесності)». Упорядником цього масиву українського мудрослів'я варто вважати, за деякими поважними атрибутивно-«розпізнавальними» дослідженнями, Г. Ількевича [18, с. 92–93].

Праця Камінського у «Розмаїтостях» була для нього побічним заробітком і, як зауважив сучасний дослідник польської преси Яцек Щербінський: «Ян Н. Камінський жив в основному “своїм” театром, так що навіть театральні рецензії для “Gazety” зазвичай писав Ян Добжанський [також українського роду. – Р. Дз.] набуваючи своїх літературних стимулів», так само як і попередній редактор «Газети Львівської» та «Розмаїтостей» до 1835 р., українець Микола Михалевич був передусім професором катедри польської мови та літератури у Львівському університеті (1825–1844) і першим куратором Оссолінеуму [24, с. 39].

Остання сторінка листа Г. Ількевича до Л. Зелінського

Як видно з листа, Ількевич мав певний жаль до Камінського, який «багато чого» від нього не друкував⁸, «чи Цензура не дозволила, чи руський стиль не сподобався йому», оскільки той, «не будучи досвідченим у польщизні», займався руськими діалектами.

Далі Ількевич інформує Зелінського, що коли б він захотів одержати деякі з давніх руських пісень, то їх Ількевич надіслав три роки тому (тобто у 1834 р.) Вельможному Секретарю (Вацлаву з Олеська), який мав намір видати виправлену й доповнену другу збірку «Пісень польських і руських галицького люду». Перше видання побачило світ 1833 р. у Львові у друкарні і коштом того ж таки Петера Піллера. Треба нагадати, що з 1825 р. у «Розмаїтостях» працював журналістом Вацлав Залеський, тож діяльність Я. Камінського і В. Залеського тісно перепліталися. Відомо, що В. Залеський особисто зібрав лише незначну кількість пісень до збірника, тобто спеціально не їздив і не збирав фольклорних матеріалів, а отримував їх від друзів. Як писав у передмові: “...mój zbiór pieśni ludu, jakkolwiek mały, stawał się dla mnie co raz ważniejszym. Staralem się coraz bardziej go powiększyć. Usilne starania nie zostały bez skutku: ze wszystkich stron Galicyi odbierałem zasiłki od młodych przyjaciół, którzy w myśl moję wchodzić umieli. Tak w przeciągu lat kilku dość znaczny zgromadził się zapas” [22, s. VIII]. Більша частина збірки – це українські пісні, які зібрали М. Шашкевич (1811–1843), І. Вагилевич (1811–1866), о. Кирило Блонський (1803?–1852),

⁸ Хоча роком раніше, у 1836 р. у «Розмаїтостях» у 27 номері від 2 липня на стор. 217–218 вміщено його замітку “Zabobony istniejące między ludem prostym w Galicyi” підписану “Mirosław”. Ще раніше, у 1835 р. у 41 номері, на стор. 327 у статті “Starożytności krajowe” (підписаній “Mirosław z Horodenki” згадано про те, як монахи заховали бібліотеку й скарби Манявського скиту перед його закриттям, про татарські могили між селами Волосів і Цуцилів, камінь з кириличним написом за Бурштином при дорозі до Станіславова, урочище Турки і могили між селом Велика Кам’янка й містечком Обертин, хрест біля с. Пнівне (Пнів) на Івано-Франківщині [8, с. 246]. Поруч було вміщено, як вважав Р. Кирчів, його оголошення про те, що він вже зібрав тисячу і кілька сот руських прислів’їв з Галичини і шукає видавця [8, с. 256]. У 42 номері на стор. 335 у статті “Zabobony w niektórych cyrkulach Galicyi” про селянські повір’я в Галичині, підписану “М. з. Н.”, наведено ряд юрївських звичаїв та обрядів, записаних, за припущеннями Р. Кирчіва, на Покутті [8, с. 155, 165].

Г. Ількевич, фольклорист Іван Білінський (1811–1882)⁹ та ін.¹⁰, а також тексти з рукописних збірників і друкованих джерел (поляків Лукаша Голембйовського (1773–1849) [20], Людвіка Пйонткевича (1801–1876) [10, с. 27–36], о. Міхала Гловацького [21, с. 7], чехів Яна Прача¹¹, Франтішека Челаковського (1799–1852) [1, с. 59; 3, с. 45]). Дуже важлива згадка у листі про збірник польських і українських пісень галицького люду Вацлава з Олеська підтверджує використання ним записів Ількевича, хоча про це у збірнику не згадано. Записи пісень Ількевича були використані у «Русалці Дністровій», а також, як встановив М. Возняк, Жегота Паулі запозичив в Ількевича до свого збірника “Pieśni ludu ruskiego w Galicji” (Львів, 1839) сім пісень [7, с. 7]. Як пригадував Я. Головацький: «Паули выманил от нас [тобто від М. Шашкевича, І. Вагилевича і Я. Головацького. – Р. Дз.] не только тетрадки народных песен, но и переписал от меня песни Максимовича и после продал книгопродавцу К[аетану] Яблонскому, который их издал в двух частях под з[аглавием]: “Pieśni ludu ruskiego w Galicyi, zebrał Żegota Pauli. Lwów, 1839”, хотя он вовсе не собирал песен, а переписал таковые» [4, с. 233].

Варто зазначити, що з «Газетою Львівською» та «Розмаїтостями» тривалий час співпрацював досить відомий у Львові польський літератор, уродженець села Чишки (біля Самбора) Станіслав Яшовський (1803–1842). У 1837–1939 роках він видавав літературний

⁹ Належав до «Руської трійці». Приятелював із М. Шашкевичем та І. Вагилевичем. Допомогавав у виданні альманаху «Русалка Дністровая» (1837 року), у якому надруковані зібрані ним весільні пісні (з позначкою «від Бережан»). Близько 60 українських народних пісень, які теж він зібрав, опубліковані у збірнику Жеготи Паулі.

¹⁰ Саме «у “Товаристві об’єднаних слов’ян” В. Залеський зустрівся з діячами “Руської трійці”, ознайомився з їхніми науковими поглядами, фольклористичним доробком. Члени гуртка поповнювали рукописний збірник В. Залеського пісненими матеріалами, обмінювалися літературою». Див.: [2, с. 26].

¹¹ Ян (Іван) Готфрід (Ян Богумир) Прач (чес. Jan Bohumír Prač, нім. Johann Gottfried Pratsch; бл. 1750, Сілезія – 1818, Санкт-Петербург) – фольклорист, піаніст, композитор, клавірний майстер і музичний педагог чеського походження. У «Товаристві об’єднаних слов’ян» В. Залеський звернув увагу молодих фольклористів на рукописну збірку народних пісень Івана Прача, яка зберігалася у бібліотеці Осолінських у Львові [2, с. 26]. Йдеться про видання: [14–16].

альманах “Sławianin”¹², а також деякий час був редактором “Lwowianin’a”. 1839 р. у другому томі “Sławianin’a” на сторінках 91–95 вміщено статтю (датовану 1837 р.) “O mitologii ruskiej według pochodzenia ludu” за підписом “I.....cz Mirosław”¹³.

Напевно, Л. Зелінський не дочекався від Г. Ількевича жодних матеріалів, проте в другому зошиті “Lwowianin’a” за 1840 р. на 48 сторінці під заголовком “Zwyczaj ludu na Wołyniu” він опублікував уривок з розвідки городенківського вчителя “Zabobony istniejące między ludem prostym w Galicyi”, яка за підписом *Mirosław* – 1836 р. була надрукована у 27 числі згаданих у листі львівських «Розмаїтостей». Про цю розвідку також згадував А. Франко [19, с. 13].

Висновки. Отже, незначна за обсягом рукописна спадщина українського етнографа Г. Ількевича поповнилася ще одним його автографом. Лист Г. Ількевича до Л. Зелінського проаналізовано за тематично-біографічним принципом, який висвітлює творчі зацікавлення обох кореспондентів. Представлений лист-автограф, сподіваємося, буде корисним для дослідників життя і творчості будителів галицько-українського відродження та польсько-українських стосунків доби т. зв. «галицького романтизму».

Wielmożny Mo[ś]ci Dobrodzieju!

Na list W[ielce]W[ielmożnej]M[ość]ę Pana Dobrodzieja odpowiadam. Mirosław nigdy gonił ani myśli za błahym bluszczem sławy – los przeznaczenia wytknął mu Pokucie za mieszkanie i jest kontent będąc od nikogo nieznanym – trudni się on li ojczystymi zabytkami jego dziadów – t[o] j[est] literaturą ruską i wyszukiwaniem się tegoż wielkiego Narodu – wątpi On bardzo aby WWM Pana Dobrodzieja Lwowianin mógł nieokrzesanego rubasznego prostaka wziąć w swoje objęcie i przyjęc do swej świętyni Muz. Prawda że Mirosław podawał niektóre drobnostki do Rozmaitości Lwowskich, ale najwięcej w powyższej treści tyzące się li Narodu ruskiego – a zatem zdaje mu się, że to prostotą ruską małoby książkowemu umnożeniu swiata mógł się przysłużyć – jednak chcąc zadosyc uczynić rządaniu WWM Pana Dobrodzieja będzie się starał nieco przy pewnej sposobności nadesłać – jednak obawia się aby podobny los nie spotkał jak z W^{2m} Kaminskim – który pragnie aby do niego artykuły posyłane frankować i potem Bóg wie co z niemi robi – wiele odemnie rzeczy niedrukował – nie wiem przyczyny – czyli cenzura niepozwoliła, czyli się styl ruski prostoduszny nie podobał jemu, bo nie będąc biegłym w polszczyźnie przekładam się li do ruskich dialektów. –

¹² В альманасі також знаходимо поезії Я. Н. Камінського.

¹³ Подаємо за: [8, с. 168].

Jeżelibyś WWPan Dobrodz[iej] chciał nieco z starożytnych pieśni ruskich czerpać – te posłałem przed 3ª laty W^u Sekretarzowi¹⁴ (: Waclaw z Oleska:) któren ma zamiar wydać poprawne i pomnożone drugą edycyę Piesni Galicyjskich. –

U nas na Pokuciu jest dosyć starożytnosci – lecz będąc Nauczycielem nie mam tyle czasu i sposobności – i tylko działa i spisują się przy podanej sposobności. Jestem z powinnym szacunkiem

WWM Pana Dobrodzicza najniższym sługą

Gr. M. Pkiewicz

Triwialny Nauczyciel

Horodenka

Dnia 15^a Pazdz[iernika]

[1]837.

ЛННБУ. ВР. Ф. 52. Спр. 2. Арк. 205–206 зв.

Оригінал, рукопис.

Вельможний Милостивий Добродію¹⁵!

На лист Вельми Вельможної Милості Пана Добродія відповідаю. Мирослав ніколи не мав жодної думки про банальний плющ слави – доля призначення вказала йому Покуття за житло і є контент незнаний нікому – трудиться він чи рідними пам'ятками його дідів – тобто руською літературою і пошуками того ж великого Народу – дуже Він сумнівається, аби Вельми Вельможної Милості Пана Добродія Львів'янини зміг взяти у свої обійми неотесаного грубого простака і прийняти до свого храму Муз. Це правда, що Мирослав подавав деякі дріб'язки до львівських *Розмаїтостей*, але більшість наведеного вище змісту стосується руського Народу – і так йому здається, що саме руською простотою він міг би книжковому примноженню світу прислужитися – однак, бажаючи задовольнити вимогу Вельми Вельможної Милості Пана Добродія, старатиметься дещо при певній можливості надіслати – однак боїться, щоб його не спіткала подібна доля, як з Вельможним Камінським – який прагне статті, які йому надсилаються, франкувати, а потім Бог знає, що він з ними робить – він багато чого від мене не друкував – не знаю причини, чи Цензура не дозволила, чи руський стиль простодушний не сподобався йому, бо не будучи досвідченим у польшизні, займаюся руськими діалектами.

Якщо б Вельми Вельможний Пан Добродій захотів почерпнути дещо з давніх руських пісень – це я надіслав три роки тому Вельможному Секретарю (: Вацлав з Олеська:), який має намір видати виправлене й доповнене друге видання *Галицьких Пісень*.

¹⁴ Тобто секретар губернатора.

¹⁵ Переклад наш. – Р. Дз.

У нас на Покутті є досить старожитностей – але будучи Вчителем, у мене не так багато часу і можливостей – і лише працюю і займаюся цим при наданій можливості. Залишаюся з належною повагою Вельми Вельможної Милості Пана Добродія найнижчим слугою
Гр. М. Ількевич
Тривіальний Учитель
Городенка
Дня 15го жовтня
[1]837.

1. Бородін К. Забуті імена: Вацлав з Олеська. *Міфологія і фольклор*. Львів, 2010. № 1 (5). С. 59–60. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Mifologia_i_folklor/2010_N1_5.pdf?PHPSESSID=vk4pj9i828p5d1dovtqrvrf20 (дата звернення: 26.06.2023).

2. Бородін К. Українська пісня в зацікавленнях Вацлава Залеського. Львів : Вид-во УКУ, 2017. 228 с.

3. Бородін К. “Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego” Вацлава з Олеська в рецепції західнослов’янських учених XIX ст. *Проблеми слов’янознавства*. Львів, 2007. Вип. 56. С. 39–46.

4. Головацкий Я. Пережитое и перестраданное. *Письменники Західної України 30–50-х років XIX ст.* Київ : Дніпро, 1965. С. 229–285.

5. Дзюбан Р. Людвік Зелінський та його співпраця з ілюстраторами часопису “Lwowianin” (1835–1842 рр.). *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. Львів, 2021. Вип. 11 (29). С. 225–275. DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0331-2021-11\(29\)-11](https://doi.org/10.37222/2524-0331-2021-11(29)-11).

6. Збірка народних пісень, записаних М. Ількевичем. Б. м., I пол. XIX ст. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 2. Оп. 2. П. 13. Спр. 106. 64 арк.¹⁶

7. Кирчів Р. Григорій Ількевич. *Народні пісні в записах Григорія Ількевича* / упоряд., прим.: Г. В. Дем’ян, Р. Ф. Кирчів. Львів : Каменяр, 2003. С. 5–18.

8. Кирчів Р. Етнографічно-фольклористична діяльність «Руської Трійці». Київ : Наук. думка, 1990. 344 с.

9. Кирчів Р. Меценат «Русалки Дністрової». *Жовтень*. 1988. № 9. С. 111–114.

10. Кирчів Р. Початки наукового зацікавлення українським фольклором (збирання і вивчення). *Народна творчість та етнографія*. Київ, 2006. № 2. С. 27–36.

11. Кирчів Р. Ще одна маловідома постать ранньої фольклористики в Галичині. *Міфологія і фольклор*. Львів, 2012. № 1 (10). С. 5–12.

12. Мельник І. Найвідоміший директор львівського театру. URL: <https://zbruc.eu/node/72384> (дата звернення: 14.12.2023).

¹⁶ В Андрія Франка: 54 арк.

13. Народні пісні, зібрані Володимиром Івановичем Бірецьким, Йосифом Попадюком, Іваном Михайловичем Саноцьким, Титом Яворським, Андрієм Слюзарем, Осипом Федьковичем та ін. 60-ті рр. XIX ст. // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. Від. рукоп. Ф. 2. Оп. 2. Спр. 83. П. 10. 96 арк.

14. П'єсни Малоросійскія. *Собрание Народныхъ Рускихъ П'єсень съ ихъ Голосами* / на Музику положилъ Иванъ Прачь. [Б. м.] : Печатано в тип. горного училища, 1790. С. 181–189.

15. П'єсни Малоросійскія. *Собрание Русскихъ народныхъ п'єсень съ ихъ голосами* / положенныхъ на музику Іваномъ Прачемъ. Санктпетербургъ : тип. Шнора, 1806. Ч. I. С. 68–75.

16. П'єсни Малоросійскія. *Собрание Русскихъ народныхъ п'єсень съ ихъ голосами* / положенныхъ на музику Іваномъ Прачемъ. Санктпетербургъ : тип. Шнора, 1806. Ч. II. С. 68–75.

17. Українські народні епічні пісні «думи», побутові, зібрані М. Ількевичем (*Pieśni weselne z cyrkułu Kołomyjskiego w okolicy gór Karpackich pod rzeką Prutem używane. Spisane przez Gr. Pkiewiczza*). 1833 // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. Від. рукоп. Ф. 36 (Головацький Я.). Спр. 758. Арк. 8–12.

18. Франко А. Андрій Франко як науковий дослідник фольклористично-етнографічного доробку Григорія Ількевича, перекладач, креативний співробітник, секретар, помічник, опікун Івана Франка. *Українське літературознавство* : зб. наук. праць. Львів, 2012. Вип. 76. С. 81–121.

19. Франко А. Григорій Ількевич як етнограф. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 1912. Т. 109. С. 91–122 ; т. 110. С. 123–156 ; т. 111. С. 117–139.

20. Gołębiowski Ł. Lud polski i jego zwyczaje zabobony. Warszawa : Drukiem A. Gałęzowskiego i Komp., 1830. [3], 325, [4] s. (репринтне перевидання 1983 р.).

21. Kowalów W. J. Ks. Michał S. Głowacki “Świętopełk” (1804–1846): folklorysta i współorganizator powstania. Biały Dunajec ; Ostróg, 1999. 260 s.

22. Rozprawa wstępna. *Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego* / z muzyką instrumentowaną przez Karola Lipińskiego ; zebrał i wydał Wacław z Oleska. Lwów, 1833. S. III–LIV.

23. Sprichwörter der Ruthenien oder Rußinen in Galizien von Gr. Mir. Pkiewicz, Triviallehrer 1839 // ЛННБ України ім. В. Стефаніка. Від. рукоп. Ф. 77 (Петрушевич А.). Оп. 1. Спр. 311. 80 арк.

24. Szczerbiński J. Środowisko dziennikarzy lwowskich 1831–1863: rodziny zawodu. *Kwartalnik Historii Prasy Polskiej*. Warszawa, 1985–1986. Vol. 24, N 2. S. 25–45.

References

1. Borodin, K. (2010). Zabuti imena: Vatslav z Oleska [Forgotten names: Vaclav from Olesko]. *Mifolohiia i folklor*. Lviv, 1 (5), pp. 59–60. Retrieved from:

https://shron1.chtyvo.org.ua/Mifolohiia_i_folklor/2010_N1_5.pdf?PHP-SESSIONID=vk4pj9i828p5d1dovtqpvrf20. [in Ukr.].

2. Borodin, K. (2017). *Ukrainska pisnia v zatsikavleniakh Vatslava Zaleskoho* [Ukrainian song in the interests of Vaclav Zaleskyi]. Lviv : Vyd-vo UKU, 228 p. [in Ukr.].

3. Borodin, K. (2007). “Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego” Vatslava z Oleska v retseptsii zakhidnoslovianskykh uchenykh XIX st. [“Polish and Ukrainian songs of the Galician people” by Vaclav of Olesk in the reception of West Slavic scholars of the 19th century]. *Problemy sloviano-znavstva*. Lviv, 56, pp. 39–46. [in Ukr.].

4. Holovatskyi, Ya. (1965). *Perezhytøe y perestradannøe* [Experienced and suffered]. *Pysmennyky Zakhidnoi Ukrainy 30–50-kh rokiv XIX st.* Kyiv : Dnipro, pp. 229–285. [in rus.].

5. Dziuban, R. (2021). *Liudvik Zelinskyi ta yoho spivpratsia z ilustratoramy chasopysu “Lwowianin” (1835–1842 rr.)* [Ludwik Zelinskyi and his collaboration with the illustrators of the magazine “Lwovianin” (1835–1842)]. *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnogo instytutu presoznavstva*. Lviv, 11 (29), pp. 225–275. DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0331-2021-11\(29\)-11](https://doi.org/10.37222/2524-0331-2021-11(29)-11). [in Ukr.].

6. *Zbirka narodnykh pisen, zapysanykh M. Ilkevychem. B. m., I pol. XIX st.* [A collection of folk songs recorded by M. Ilkevych. B. m., I half XIX century] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 2, inventory 2, folder 13, file 106, 64 fol. [in Ukr.].

7. Kyrchiv, R. (2003). *Hryhorii Ilkevych* [Hryhorii Ilkevych]. *Narodni pisni v zapysakh Hryhorii Ilkevycha*. Lviv : Kameniar, pp. 5–18. [in Ukr.].

8. Kyrchiv, R. (1990). *Etnohrafichno-folklorystychna diialnist “Ruskoï Triitsi”* [Ethnographic and folkloristic activity of “Ruska Triitsa”]. Kyiv : Nauk. dumka, 344 p. [in Ukr.].

9. Kyrchiv, R. (1988). *Metsenat “Rusalky Dnistrovoi”* [Patron of “Rusalka Dnistrova”]. *Zhovten*, 9, pp. 111–114. [in Ukr.].

10. Kyrchiv, R. (2006). *Pochatky naukovooho zatsikavlennia ukrainskym folklorom (zbyrannia i vyvchennia)* [The beginnings of scientific interest in Ukrainian folklore (collection and study)]. *Narodna tvorchist ta etnohrafia*. Kyiv, 2, pp. 27–36. [in Ukr.].

11. Kyrchiv, R. (2012). *Shche odna malovidoma postat rannoi folklorystyky v Halychyni* [Another little-known figure of early folkloristics in Galicia]. *Mifolohiia i folklor*. Lviv, 1 (10), pp. 5–12. [in Ukr.].

12. Melnyk, I. *Naividomishyi dyrektor lvivskoho teatru* [The most famous director of the Lviv theater]. Retrieved from: <https://zbruc.eu/node/72384>. [in Ukr.].

13. *Narodni pisni, zibrani Volodymyrom Ivanovychem Biretskym, Yosyfom Popadiukom, Ivanom Mykhailovychem Sanotskym, Tytom Yavorskym, Andriiem Sliuzarem, Osypom Fedkovychem ta in. 60-ti rr. XIX st.* [Folk songs collected by Volodymyr Ivanovych Biretskyi, Yosyf Popadyuk, Ivan Mykhailovych

Sanotskyi, Tyt Yavorskyi, Andriy Slyuzar, Osyp Fedkovych, and others. 60s of the XIX century] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 2, inventory 2, file 83, folder 10, 96 fol. [in Ukr.].

14. Piesny Malorossiikiia [Ruthanian (Ukrainian) songs]. (1790). *Sobranie Narodnykh Russkykh Piesen s ykh Holosamy* / na Muzyku polozhyl Yvan Prach. [B. m.] : Pechatano v typ. hornoho uchylshcha, pp. 181–189. [in Ukr.].

15. Piesny Malorossiikiia [Ruthanian (Ukrainian) songs]. (1806). *Sobranie Russkykh narodnykh piesen s ykh holosamy* / polozhennykh na muzyku Yvanom Prachem. Sanktpeterburh : typ. Shnora, I, pp. 68–75. [in Ukr.].

16. Piesny Malorossiikiia [Ruthanian (Ukrainian) songs]. (1806). *Sobranie Russkykh narodnykh piesen s ykh holosamy* / polozhennykh na muzyku Yvanom Prachem. Sanktpeterburh : typ. Shnora, II, pp. 68–75. [in Ukr.].

17. Ukrainski narodni epichni pisni “dumy”, pobutovi, zibrani M. Ilkevychem [Ukrainian folk epic songs “thoughts”, household, collected by M. Ilkevych] (Pieśni weselne z cyrkułu Kołomyjskiego w okolicy gór Karpackich pod rzeką Prutem używane. Spisane przez Gr. Ilkiewiczza). 1833 // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 36 (Holovatskyi Ya.), file 758, fol. 8–12. [in Ukr., Pol.].

18. Franko, A. (2012). Andrii Franko yak naukovyi doslidnyk folklorystychno-etnografichnoho dorobku Hryhoriia Ilkevycha, perekladach, kreatyvnyi spivrobotnyk, sekretar, pomichnyk, opikun Ivana Franka [Andrii Franko as a scientific researcher of Hryhoriia Ilkevych's folkloristic and ethnographic work, translator, creative collaborator, secretary, assistant, guardian of Ivan Franko]. *Ukrainske literaturoznavstvo*. Lviv, 76, pp. 81–121. [in Ukr.].

19. Franko, A. (1912). Hryhoriia Ilkevych yak etnograf [Hryhoriia Ilkevych as an ethnographer]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. Lviv, 109, pp. 91–122 ; 110, pp. 123–156 ; 111, pp. 117–139. [in Ukr.].

20. Gołębiowski, Ł. (1830). Lud polski i jego zwyczaje, zabobony [The Polish people and their superstitious, customs]. Warszawa : Drukiem A. Gałęzowskiego i Komp., [3], 325, [4] p. [in Pol.].

21. Kowalów, W. J. (1999). Ks. Michał S. Głowacki “Świętopełk” (1804–1846): folklorysta i współorganizator powstania [Fr. Michał S. Głowacki “Świętopełk” (1804–1846): folklorist and co-organizer of the uprising]. Biały Dunajec ; Ostróg, 260 p. [in Pol.].

22. Rozprawa wstępna [Preliminary hearing]. (1833). *Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego* / z muzyką instrumentowaną przez Karola Lipińskiego ; zebrał i wydał Waclaw z Oleska. Lwów, pp. III–LIV. [in Pol.].

23. Sprichwörter der Ruthenien oder Rußinen in Galizien von Gr. Mir. Ilkiewicz, Trivialehrer 1839 [Proverbs of the Ruthenians or Rusins in Galicia by Gr. Mir. Ilkiewicz] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 77 (Petrushevych A.), inventory 1, file 311, 80 fol. [in Ger.].

24. Szczerbiński, J. (1985–1986). Środowisko dziennikarzy lwowskich 1831–1863: narodziny zawodu [The community of Lviv journalists 1831–1863: the birth of the profession]. *Kwartalnik Historii Prasy Polskiej*. Warszawa, 24, 2, pp. 25–45. [in Pol.].

Roman Dziuban, Candidate of Historical Sciences, Senior Scientific Researcher in Manuscript Department of Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv

Letter of ethnologist Hryhorii Ilkevych to the publisher of “Lwovianin” Ludwik Zelinskyi (from the funds of the Manuscript Department of Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv)

The epistolary of the author (person) in source studies, in particular in biography, occupies an exceptional place, especially in cases where almost no other biographical documents about this person have survived. The purpose and task of this publication was to introduce into scientific circulation and analyze the letter of the little-known collector of folk art Hryhorii Ilkevych (October 13, 1803 – 1841) to the publisher of the first local history magazine in Galicia “Lwovianin” Ludwik Zelinskyi. At the time of writing the letter on October 15, 1837, Hryhorii (pseud. Myroslav) Ilkevych had already been teaching for the second year at the Horodenka trivial school, which then belonged to the Kolomyia district, having moved to his family town from Kolomyia. Kolomyia was the period of his most active activity in 1824–1835, where, under the influence of the director of the main district school Mykola Vereshchynskyi, he collected the main amount of ethnographic materials. The active representative of the so-called “Ruska Triitsia” Yakiv Holovatskyi recalled that his acquaintance with H. Ilkevych took place in Kolomyia in 1833. At the same time, Ilkevych introduced Holovatskyi to Vereshchynskyi. Holovatskyi learned about Ilkevych as a collector of folklore and ethnographic materials while in Lviv. We do not know whether the former trivial school teacher Hryhorii Ilkevych and Ludwik Zelinskyi (1808–1873) ever met in person. It is very likely that they have never met. The letter of H. Ilkevych to L. Zelinskyi is analyzed according to the thematic and biographical principle, which highlights the creative interests of both correspondents. We hope that the presented autograph letter will be useful for researchers of the life and work of the founders of the Galician-Ukrainian revival and Polish-Ukrainian relations of the so-called era “Galician romanticism”.

Keywords: Hryhorii Ilkevych, Ludwik Zelinskyi, Jan Nepomutsen Kaminskyi, Mykhailo Vereshchynskyi, Vatslav Zaleskyi, ethnographer, autograph, letter.